

ИЗЛАЗИ

уторником, четвргом
и недељом

ЦЕНА

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНАПрегилату примају све
поште у Србији и
иностраниству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

УРЕДНИК: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

ВЕСНИК ПРОЛЕЋА

Још се снег не топи на планинском вису,
Још пролеће шуме осетиле нису.Под дрвећем лежи труло лишће силно,
Не чује се тица певање умилно.Прекрилила вода опустелу шуму,
А мутан се поток разлио по друму.Још ниједног знака од пролећа рана,
Сутра опет може пасти снег и слана.Ал у шуму дубље ко се стазом крене,
Пролеће ће мило да одма помене.На пропланку тамо где су оне јеле,
По мокрој се трави висибаве беле.Не плаше се снега, цветају под њиме,
Јављајући свима: нема више зиме...

Влад. Станимировић.

ХАЦИ-БАЛИНА ПОРОДИЦА

ОСМАНУ А. ЂИКИЋУ

— Ст. Милијевић —

(СВРШЕТАК)

Миралем је младић у 17 год. Лијеп прели-
јеп — к'о слика. Од скоро је понио тијесне ха-
љине — а ла франка — к'о и отац му. Има непуна
година вако у суду сједи, учи за ћатина.Колико је год Бисера венула за њим, он је
за њом двојином више. Од како се она почела
крити њега ни половину нема. Некуд се суши
као да љеба не једе. Одакле год кући дође одмах
ће слушкињи Катини:

— Овај — хм... Јеси ли ишла што год „тамо“?

— Јесам.

— Па..?

— Била је у кући... Готовила ручак.

— Па, шта вели?

— Ништа. Ја јој рекох: Да Бог да, до го-
дине, код нас ручак спрема.

— А она..?

— Насмија се, па ме ошину руком по рамену.

— А зар се баш насмијала?

Па се и Миралем мало открави и осмјехну.

— Други пут кад одеш: кажи јој.. овај .
хм.. Кажи јој.. шта оћеш.

— Шта ћу јој казати?

— Кажи јој што год... Кажи јој.. овај.. да
си са мном то говорила.Од то доба учестале су поруке и милоште с
обје стране; а Ката је добивала бакшише и од
једног и од другог.Али, Боже сачувај, да је то сазнао Хаџи
Тало! Не би реко ни Боже помози, а сапрао би
они ону димскињу, најприје Катином, па онда
Бисерином и Миралемовом крвљу. Зар он, босан-
ски племић па да му кћи оде за сина једног до
шље, једног Туркуше, једног уљеза. То не може
бити док је он жив. Прије би главом платио. Не
може га ни онако гледати. Кад год га сусретне на
путу сав му је крвав пред очима. Оне уске ха-
љине, па необријана глава. И он да му буде зет?
Ма живу би је разгулио.И ако би то Хаџи Тало све учинио, он је
ипак изгледао мирољубив и добродушан. У истину
и био је он сушта доброта и шаљивчина. Али на
зло био је жешћи од разјарене звијери. Још да
га нијесу обладале године. Јер он је већ загазио
у 70-ту. По дугој бради и брговима давно је по-
падало вјечно није.Хаџи Тало је био човек крупан, стасит. Ва-
зда му је глава била обријана к'о ћаса. На њој

фес с оном плавом китом. Под фесом мала бијела плетена капица. Око главе омотана је бијела хаџинска ахмедија. На леђима човена јечерма и копаран, а по њима вермен свиленог арча. Доље човене чакшире без тура, па више сличе шарвалама. Опасан мукадем појасом. На ногама местве и јеменије — фирале. Кад пође на село припаше по појасу кожни припашај и кесе барушњаче. За припашај задије самокрес — револвер — мали нож, пушчане машице и јатаган. Низ бедру му виси човена, ишарана дуван-кеса. На ноге назује црвене турске чизме, ја л' опанке опутњаке. О рамену објеси дугу шарку, па окорачи, по турски опремљена, бијесног зекана. Па кад га истјера на сокак. Нема, но успоред му иде и реп и глава. А поиграва зечки, главом узмахује, да се тресу оне црвене ките по узди и грудима. — Ето по два га момка тимаре и воде на воду, па опет једва једвице изиђу с њим на крај. На пет трка он је прву кошију одио.

Једаред неким малим послом тркнуо на село па затек'о неку своју кметицу, гдје нариче:

— Јоој, кукавна ти сам!

— Шта ти је, јадна?

— Ах драги хаџија, умрло ми је, неки дан, дијете.

— Па, шта ћеш? Не можеш га исплакати. Бог дао — Бог и узео.

— Јест; ама не знаш моје грехоте. Умрло је некрштено. Куд ће моја душа? Јадна ти сам и прежалосна! Да сам га само крстила, не би ми жао било.

— Шути, будало! Ево ја сам обијелио, па нисам крштен.

— Ма, славе ти!?

— Нисам, кад ти кажем.

— Е, сад ми је мало лакше.

Они то говоре, а хаџин момак, сав знојав и задуван, на врата Хаџија само разрогачи очи, а нешто га такну у срце, па н' умије ни упитати док момак сам не проговори:

— Хаџија! Атиф пао с ораха, па само што је душа у њему. Не знам хоћеш ли га жива затећи:

Он и не прослови, већ поклопи зекана, па одјури. Кад кући, ал њега већ — купају.

И ум, и срце и сузе, и све му се скамени. Умије ништа рећи — н' умије; умије ли се и шта додјети — н' умије. Само никако очију не снима с његова тијела. Комшије говоре, како је неспретно пао, те му пукла жуч, а он само блен'о па нит' шта чује, ни види.

Од то доба као да није више онај човјек. Ни налик на досадањег хаџију. Неста оних његових досјетака и разговора. Вазда је некуд замишљен и ћутљив. Нити честито једе, ни пије. Само сад више троши кафе и дувана. Престаше састанци и договори. И то сад кад је највише баљалучким првацима требала његова ријеч; сад, кад са све

стране пушка пламти, сад, кад веле, да ће се промијенити царство.

Царски људи зашли од куће до куће, па купе оружје. Ко је прије начуо за то — посакрив'о је што је могао и имао гдје. Тушкало се у дрва, у кокошињак, у коприве и гдје год се прије стигне. А ко није знао, или није могао све склонити, износи сам и пружи царским људима, па — уздахне.

По Бањој Луци само што се чује га-гу; га-гу. Људи се искупљају и нешто сашаптавају. Само можеш разабрати гдје говоре како одлази царски аскер и како ће унићи Швабо. За то је свако суморан; свако замишљен, па се највише врзма око куће. Што је лакше склања се и оставља на сигурно мјесто. Рођаци, пријатељи и знанци прибирају чељад код једног, који има чврсту кућу, или дубок подрум.

Једни трче онима, који су путовали по „њи ховој земљи“ и распитују: какви су то људи; какве су им пушке и топови; како се бију; је ли истина, што неки веле, да могу једном кумбаром сву Бању Луку запалити. Пронесе се гласови како у Швабе иду машине испод земље, а вапори испод воде. Али најзачудније је, што причају, да једу, псе, мачке, змије, жабе, мише, коње, мрцине и све што им под руку пане.

И док се овако код нас приповиједало о Шваби: дотле су швапски војници слушали, да смо ми дивљаци. Одгризамо носове; вадимо очи; изрезујемо језике; одсијецамо уши, руке, ноге.. А шта је најгоре, једемо живе људе. Еле: обоје — горе.

Ови су гласови још већма затупили мисли Хаџи Талине. Волио би све чути само не то. Да му је Атиф жив: могао би, чини му се, прегорјети, да умре и он и Бисера и сви, само да то не буде. Да отаџбина пропадне..? Па још ко да је зароби...? Онај, за ког се, до јуче није ни чуло ни да је жив; за ког не знају ни гусле, ни тамбуре, ни народ, ни — нико. Е, тако је то, кад почну уши из опанака клати.. Али, једва Бога, старог пријатеља!

Он обећа и даде, шта год треба за одбрану: и пара, и захире и џебане и — свега. Насвјетова све своје једномишљенике да набаве у куће све што треба и бију се докле чују душу у себи. И сам се добро снабдје и затвори, па чека да запуца.

Еле дан по дан, дан по дан: док једног дана ускомећа се Бања Лука. Само се чује: Ето Швабе! ето Швабе!

Хаџи Тало само обућује одакле ће пушка загромкати. Али јест: Швабо униће без пушке. Посједе све власти и утврђења и заведе свој ред. И тако потраја непуних 15 дана. А Хаџија сав ускипио, али се никуд од куће не миче, но само очекује оклен ће пушка планути. Истом ударише Крајишници. Швабо посла пред њих војску, а нареди, да се по Бањој Луци поново купи оружје. Из сваке улице узе по два Србина, једног православног и једног мухамеданца, који су

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

му се били предали, па зареди од куће до куће. По Пашића сокаку су ходали официри, 12 солдата, газда Спасоје и Миралем, јер му је отац био слаб. Кад су уљегли у Хаџи Галину авлију повика газда Спасоје:

— О хаџија!

Бисера истрча на прозор и сва протрне, кад видје међу солдатима Миралема. На то хаџија стиже, па оћера Бисеру у кућу, те се озва:

— Ко зове, ко?

— Наши смо.

Кад угледа Спасоја, стару османлиску улицицу, и Миралема са Швабама: смрче му се пред очима; али се опет прикри, па ће:

— Па, шта хоћете?

— Сићи доље, па ћеш чути — дочека Спасоје.

— Чујем ја и овдавлен.

— Снеси нам оружје. А ово су људи добри, па ти неће ни длака фалити, опет ће Спасоје.

— Снеси, снеси, хаџија! Док је мене не бој се ничега; прихвати уздрхталим гласом Миралем.

— Чекните, сад ћу!

Све је ово, пред вратима, слушала Бисера и стрепила од неког страха од неке слутње. А већ одавно се тужи, е јој у лијевом оку удара нишан, те је имала шубу, да ће се нешто окарити. У томе хаџија на врата па загрми:

— Шта 'ш туј? Гледаш оног пасковића је ли?

Он принесе све своје пушке и сву џебану прозору. Заклони се мало. Узе двоцијевку и на нишани.

Даммм! И Миралем паде мртав.

Она цијев још није ни издимила, а друга састави и погоди Спасоја баш у жличицу.

Одоздо плану плотун, али у зид. Они оздо, он озго; они оздо — он озго... Прас, прас, прас док једва тројица, с официром умакоше.

Иза тога се чуло, гдје са све стране прашти пушка. Бој се већ заметн'о.

Хаџи Гало се наоружа. Поведи са собом Бисеру, да је склони у подрум код Хасан-бега. И само што ошкринуше врата, па она угледа мртва Миралема и врисну. На ту вриску плану однекле пушка и она гру о земљу — мртва. Хаџија се прихвати пушке, али му рука клону. Истом иза кућара и друга прас и Хаџи Гало се — стропошта.

ЗИМЊЕ ВЕЧЕ

— пушкин —

Бура небом маглу свија,
Вихорове снежне плете,
Час к'о дивља звер завија,
Час заплаче као дете.

Час високо сламе диже
И запушти кровом горе,
Час ко путник задоцњени
Закуца нам у прозоре.

У собицу нашу малу
Са тишином тама пала...
Моја ст'ара, што си тужно
Код прозора заћутала?
Ил' си, добра друго моја,
Хуком буре заморена?
Или дремаш жалостиво
Уз зврјање твог вретена?

Пијмо, бедне младости ми
Другарице најмилија!
Пијмо с јада... Где је пехар? —
Биће срца веселија!
О сеници пој ми, што је
Живовала преко мора,
О девици, што ј' на воду
Ишла чим забели зора.

Бура небом маглу свија,
Вихорове снежне плете —
Час ко дивља звер завија,
Час заплаче као дете.
Пијмо, бедне младости ми
Другарице најмилија!
Пијмо с јада... Где је пехар?
Биће срца веселија...

Војислав Ј. Илић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

LI

— Casa di Niobe! узвикну вођ, кад уведи друштво у зидове неког великог здања, и стаде на немачком језику тумачити сачуване старине ове старе грађевине.

Перехватов је преводио његове речи.

— Ово је, госнодо, била кућа једнога богаташа, магната. Ево му спаваће собе; ово му је била трпезарија; ево баште, са остацима мермернога водоскока, говорио је он. — Ево и једног комада оловне цеви од водовода, што је сачувана и после осамнаест векова! Ево и ложе домаћинове.

— Богаташ, бајаги, а спавао на овом камену, место крвета, примети Коњурин. Зар је ово по-

стеља?! Ово је права сељачка пећ, као оно код нас у јарославској губернији.

— Е, мој брајко, рећи ће му на то Николај Ивановић — у старини су људи простије живели. Ја памтим мога деду, Акинта Иванића. Беше то човек с капиталом, а међу тим је сваки дан шчи јео и то дрвеном кашиком. Шта више, забранио је и свима у кући да једу друкчијим кашикама, а овамо, у гостинској соби имао је цело брдо сребрна посуђа

— И овај дом назива се домом Ниобиним, по сачуваном лику Ниобину на каменом столу, пре водио је даље Перехватов. — А Ниоба — то је из митологије. Ево тога стола и слике Ниобине, где оплакује своје синове. Гледај, Грабљине!

— Видим, видим. Само... ја сам мислио, да је то каква географска карта.

Кад су већ сви ушли били у треће здање, вођ заокружи руком унаоколо и рече:

— *Bottega del Ristoratore!*

— Стари ресторан, механа старих Помпејаца, преводи Перехватов.

— Механа? узвикну Грабљин. — То вреди видети.

— Дедер баш да видимо какве су крчме биле у тих стародревних Етиопа, додаје Коњурин.

— Не Етиопа, већ Помпејаца.

— Све једно је то. Где им је био келнерај? Где им је ракијица стојала?

— Ово је велика соба, где су посетиоци долазили. Ево остатака од камина, где су се при премала врућа пића! Гледајте какав је под! Од мермерног мозаика. Ево полице за чаше.

— Еј, бик их убо! И то од мозаика. Јамачно је полиција била строга, па их натерала да и то праве од мозаика. То је полиција водила надзор односно чистоће, брбљао је Коњурин

— Ево вам на зиду лик бога трговине, Меркура! настави Перехватов.

— А зар су њихови трговци свог особитог бога имали?

— Да како! Они су поштовали бога Меркура. Погледајте како му је лик добро очуван!

— Опет те отрцане слике! узвикну Грабљин зевајући. — Ти, Рафаило, упамти једном, кад ти се каже: не наводи ме на те олупине! То ми већ додија. А није ни шала, брате, врати три дана по којекаквим музеима. Шта пијиш ту?

— Ама, ово су остаци старог уметништва. Мене то интересује, ако си ти дивљачан и необразован човек

— Умукни! И — хајде даље.

Указаше се остаци старог храма с колонама, упола разрушеним, али опет — величанственим

— Базилика! узвикује Перехватов. — Гле, каква је фасада, какве колоне! Ево овде у средини била је трибуна судска. Ево њених остатака!

— Била па — прошла! Нека иде с милим Богом!.. мрмља Коњурин.

У тај мах вођ је показивао један отвор у земљи, куда су водиле степенице.

— То је била тамница, апсана за осуђенике. Ето где су се они мучили, у том подземном трану. преводио је Перехватов.

— Чујеш, Рафаило! Реци де ти томе Немчури да нам покаже што год интересније! Шта значи то гледати једнако камење и цигљу? нестрпљиво рече Грабљин.

Пређоше *Strada della Mariana* и пред њима се указаше остаци храма Венерина.

— Храм богиње Венере! Најстарији и најлепши храм помпејски! рече Перехватов.

— Тако што год.. А где је она, матушка — Венера? Где је она седела? запита Коњурин. — Да ли се она очувала? Вредило би баш ту Венеру видети.

— Ех, а шта ће вам Венера? Шта ћете разумети баш и да је видите? одговори му Глафира Семјоновна.

— Шта ћу разумети?.. Разумећу ја добро. Ви ваљда мислите, да ја неznam шта је то Венера? Венера — то је женска нагота.

— Е, па шта ће вама нагота? Срам вас било'.

— Због старине. Може бити, да је у старини и та нагота некако друкчија била?

— Ово је *sanctuarium*. Овде је била статуа Венерина; а ово је олтар, где су јој приносили жртве! показује Перехватов.

— Била па прошла, а то баш и јесте рђаво!

— Е, баш ничега интереснога нема у тој Помпеји! виче љутито Грабљин. — Осим, што је вредило видети ону стару механу... Па и то није Бог зна шта. Кад већ показују људима те каване, онда су требали постарати се и наместити, да би се што могло појести и попити. Глуђаци! Праве цепанице! А да су то удесили, ми би овде попили коју, па би у Петрограду после причали, да смо пили препотопни коњак у препотопној механи.. Реци, нека нас води даље.

Прођоше улицу и свратише у неке сокачиће.

— Упамтите, господо, да је калдрма, по којој идемо, стародревна, јер је направљена пре осамнаест векова, настави Перехватов своја тумачења.

— Пљуни! одговора му Грабљин.

Показа се велика пијаца са стубовима.

— Форум!

— Опет форум! Па шта је ту интересно? Одмичи, одмичи! Тих форума смо се и у Риму сити нагледали! Додијаше нам више него љуте роткве! — Зачуше се гласови.

Друштво је почело зевати. Никола Ивановић тешко уздахну, и покупи млазеве зноја, што му текло са чела. А кад Перехватов објави „Меркуров храм“, он рече:

— Тхе, готово, довољно је већ и тих храмова.

— Не, не! Вођ вели да су ту значајни остаци мраморног олтара и добро очуван барелеф.

Стадоше разгледати барелеф, који је престављао принос жртве. Настаде разговор и погађање.

— Шта ли му је ово? Ово су ваљада касани, „бикобојци“, што воде бика за рокове? чуло се питање.

— Па, зар не видите? То се Меркурију чине божанске почасти, а Меркур је трговачки бог, како вели господин уметник.

— Не, не, господо. То су жреци. Они воде бика на жртву, на клање.

— Какви жреци море? То су или касани, или пастири Ено једнога пастира, где свира у рог. А где, како се сваки избечио!

— А видите ли ову госпођицу овде? Као да се уплашила од бика, што ли је?

— Где видите ви госпођицу? Шта вам је, те говорите којешта!

— Па ево је! Ишла, јамачно, на пијацу, опазила бика, и...

— Та није то госпођица: то је жрец, умотан у своје покривало. А ово пред њим то су два ликтора, два полицајца, или боље рећи, два стара жандарма.

— Пустите мене, господо, да видим те старе жандарме, говорио је Коњурин и гурао се кроз њих. А кад их опази, он рече: — Зар су то жандарми? По шлемовима пре изгледају пожарници. А што су без чакшира?

— Па то је, ваљада, због летњег времена, па иду с голим ногама, рече Николај Ивановић. — Таква је онда била униформа... То је онда била обична ствар. У старо доба једнако су тако ишли.

— Е, то је дивно чудо! диви се Коњурин. — Кад се вратим у Петроград, па кад то кажем жени, та ми неће нипошто веровати.

И опет се ређају зидови од дворова, колоне од храмова, али се наши путници најодлучније отказаше да их гледају.

— Pantheon Augusteum! објави вођ и просу многе речи из његове историје.

— Пролази! чуше се гласови.

— Senaculum!

— Даље! Даље!

— Господо! Храм Јупитеров! Градска благајна! Та здања би требало видети, наваљивао је Перехватов на друштво; али, ово се одупре и прође мимо здања.

— Не, не! Доста је тих храмова! Реци ти, Рафаило, тој Немчури да нам покаже што особито дирљиво, иначе, довољно смо већ били у овој Помпеји! виче Перехватову Грабљин. — Једнако се прича: „Помпеја, Помпеја! Ах, то треба видети!“ Међу тим, допустите да вас упитам, шта има овде лепо и интересно?

Грабљина су у неколико подржавали Николај Ивановић и Коњурин.

— О грубости, грубости! викну на глас Перехватов, па поче преговарати с вођом, да се скрати преглед помпејских развалина.

Вођ се насмеја, па рече:

— Господи је досадно? Лепо. Сад ћу ја њима показати нешто тако, што ће их развеселити. И то: показаћу само господи, а дами — не.

И он намигну оком и поведе их. Промакоше једно десетак здања.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

ПОСЛЕ ЉУБАВИ

ИЗ ЛИРСКИХ НАВАЦАЛА

ЈАВЛА МАНТЕГАЦЕ

ПОД НАСЛОВОМ

„МЕЛАНХОЛИЈА“

(са рускога превода Мантегацовог рукописа)

У светој књизи хришћанској прочитао сам изреку, која гласи: да је човеку, породу женином, одређен кратак век, пун труда.

И још сам прочитао у тој књизи, да је човек као цвет, који умире и пропада кад га откину са стабла, нестане га као сени.

И тада рекох себи:

— Ако је човек подобан цвету, то значи, да ће и за њега настати дан кад ће се савити у венчић свога бића, па пун мириса, окренут сунцу које га сагрева, рећи ће, да је срећан.

А како је љубав цвет човечијег живота, ја рекох срцу своме:

— Иди и нађи жену, коју је пољубио човек што је заљубљен у њу, и нађи онога, који јој је дао пољубац најватреније страсти; тада ћеш наћи два срећна бића.

Нашао сам девојку, која је била љубљена; али место да је нађем насмејану, видех да су јој очи биле пуне суза.

И кад видех те сузе, рекох:

— Ти ниси паметна, јер си осетила радост радости, љубила си и била си љубљена, — а очи су ти пуне суза!

А девојка ми одговори:

— Не знам ни сама зашто. Истина је, да су моја уста осетила пољупце, пуне сладости и мириса, као да се из њих мед излио, пољупце, који су продрли до у само срце... У тим тренутцима чинило ми се као да сам божанство; и ја сам благосиљала сунце и земљу, и свом снагом својом предавала сам се оним врелим рукама, које су ме грлиле и притискивале моје срце другоме срцу...

тако силно притискивале, да ми се чинило као да у мене бију два срца, као да су у мени две душе.

Али те руке, које су ме тако грлиле, наједанпут ме оставише, и ја остадох самохрана сагоревајући од жеђи, коју никаква вода не могаше утолити. Може бити да би нов пољубац угасио ту жеђ, али ја га не добих, и ево где се самохрана губим, с изгорелим од ватре уснама и са раствореном раном у срцу, а за то, што се друго срце откинуло од њега. Ето, зашто плачем...

И сама себе питам:

Зашто је Бог од мојих уста откинуо друга уста и од мојих руку раздвојио друге руке, које су ме тако слатко грлиле? Зашто је Он тиме ранио моје срце?

Ако та виша радост није требала да траје докле год сам жива, зашто ми је добри и мило срдни Бог дао да је осетим?

Боље би било да никад за њу нисам ни знала! Била би срећнија.

Ето зашто плачем, ето зашто су ми очи умивене сузама.

Али не мисли да су то — сузе страдања, — не! Ох, то нису — ни сузе радости.

Ти си — паметан човек; ти ћеш, може бити умети да ми објасниш: из каквог се тајанственог врела оне лију, те не могу да их осушим?...

И ја одговорих девојци, која је плакала после љубави:

— Свему дође своје време; свакоме раду, који се под небом свршава, свој рок. Време — родити се и време — умрети; дође време да посејеш а дође и да пожањеш што си посејала. Време — плакању и време смејању; време — туговању и време — весељу. Дође време да се бацаш камењем, а дође да га опет на гомилу збираш; време да грлиш и време да избегаваш загрљаје.

Љубав је зато тако бајна и пуна сладости, што је кратка века и што у једноме минути сагоре све што се целе године прикупило.

Сузе твоје, дете, нису сузе туговања, ни сузе радости, ни меланхолије. Пусти их да наквасе усне твоје, па ћеш осетити како су слатке горчине, као лист оног зеленила што обавија ограду твоје баштице...

У нади да ћу наћи такву љубав, која не зна за сузе, ни за покајање, тражио сам младића, који је љубио ову девојку.

Али место да га нађох ликујућа, с очима из којих блиста радост, којом га је љубав обдарила, видех га како се уморан лениво опружио на траву, у лугу једном.

Он није плакао, јер није жена; али је био блед, па је онако уморан само уздисао, а очи му беху склопљене.

Звуком својих речи разбудих га и рекох му:

— О, срећни младићу, у данима задовољства буди весео.

Ти си испио пуну чашу, у коју је Бог налио најслађи нектар, који пије у своме рају, — нектар, у коме је мирис свих цветова, мед пчела са свих страна света, у коме се огледа осмејак небесне зоре. И место да благосиљаш живот и Онога који ти га даде, тебе је тај живот већ уморио те лежиш тужан ту на трави!

А младић, који је љубио одговори ми тужним и сусталим гласом

— О, паметни човече, ти, што ме разбуди из мога заборава, реци ми: зашто је виша радост, коју ми даде девојка, морала да створи у мени меланхолију? Кажу ми: зашто морам ту радост љубавног плама, коју ми је Бог испослао, да плаћам кајањем, и сумњом, и оваквим умором? Зар не би било боље за мене да нисам ни познао љубав, кад је та љубав требала да буде тако кратка века, кад ме је направила тако тужним?

И ја му рекох:

— Весели се, младићу, на расветку твоје љубави, испуни радошћу срце твоје у часу зоре твоје, иди тамо куда те води срце твоје и на коју страну гледају очи твоје; али знај, да весеље не може вечно трајати, па као што за данима светлим долазе дани мрачни, тако и после сунца љубави наступа ноћ умора.

Ти не треба да си тужан што си познао шта је љубав; немој мислити да се љубављу може живити вечно. Љубав — то је весеље, а човек се не може веселити целога свога живота.

Спавај, одмарај се; после ноћи наступиће дан Сунце се роди, па онда зађе, а увек се клони ономе месту одакле ће се родити..

Кад сам видео меланхолију у девојке и младића, који су били тужни после љубави, прохте ми се да нађем човека, који је у својој младости љубио стотину и хиљаду пута, а који је у љубави непрестано тражио новину и разноликост.

И рекох му:

— Може бити да ти никад ниси био равнодушан у љубави нити си због ње осећао покајање, јер си у разноликости налазио противан отров љубавном умору и у лакоумном заборавау хранио си сваки дан нове наде и налазио нове цветове невиности?

Али младић, што је много љубио, одговори ми:

— Не, ја сам тужнији од онога који је љубио само једанпут и само једну жену, јер ми је многобројна љубав била досадна.

Из сувишнога, рекао је најмудрији међу мудрима, рађа се таштина; а какву корист има човек од таштине?

У једне жене нашао сам љубав без страсти, а другу, тражећи страсти, нашао сам без љубави...

Где је било ватре, недостајаше светлости; а где је био блесак ту не беше топлоте; и увек сам налазио једно без другог, снагу — без грације, мисао — без осећаја.

Плавојке беху врло хладне, а црномањасте некако сувопарне; хладне беху без огња а ватрене не имајаху стида, јер Творац није свакоме све дао. А ја, као оно вечити јуда, прођох сву земљу да нађем жену, какву Бог никад није створио.

Ето зашто се ја кајем што сам многе љубио, и завеса меланхолије скрива историју своје хиљадоструке љубави, и ја завидим ономе који је само једну жену љубио, па јој је помоћу своје фантазије давао таква својства, каква јој Творац није могао дати...

Оставих човека, кога је савладала меланхолија што је многе љубио, па се сетих светих речи Соломонових:

— Ко може наћи оно што неостоји?

Ъ.

СРПСКО НАРОДНО БЛАГО БАСНЕ

I

Ко ме је лане био, није ми ни ове године мио.

Спријатељи се некакав човек са змијом која је чувала благо. Он би њој носио сваки дан по један чанчић млијека, а она, пошто би млијеко попила, испљунула би му у чанак по дукат. Тако је он њу хранио млијеком, а она њему давала дукате те је и он лијепо живио. Један пут се тај човек разболи, па дозове сина и каже му како се је он спријатељио са змијом, и научи га да он мјесто њега носи млијеко. Син му је за неколика јутра то радио а змија би му сваки пут, када би млијеко попила, испљунула у чанче дукат. Он се полакуми на дукате, па намисли да змију убије и да све дукате од једном покупи. Што науми то покуша и учинити, те једно јутро, када стане змија млијеко пити, узме велику каменчину, да удари змију у главу. Змија то на вријеме спази, те се вртне, и он је погоди у реп, те јој мало од репа осижече. Рађава змија скочи на њ те га упецне и он остане на мјесту мртав. Његов отац чекао га је за дуго код куће, али када га не би диже се да га потражи. Када је дошао на оно мјесто нађе сина мртва, те се досјети да је у змију дирао и да га је она ујела. Он ту укопа сина, а сјутра дан опет понесе змији, по старом обичају, млијеко. Пошто змија попије млијеко испљуне му дукат, па му рече: „Од сада ми више не доноси млијека, нити ћу ти ја давати дуката; јер када ја помислим на свој реп а ти на свога сина, ми неможемо бити једно другоге пријатељи.“

II

Два миша.

Била два миша у комшилуку. Један био у бакалници а други у берберници. Један пут се њи два састану, па се стану један другоге хвалити како који живи. Они из бакалнице рећи ће своме комшији: „Ја имадем свега: меса, сира, масла, пиринча, ораха, но хајде и ти к мени ако немаш доста хране, можеш се лијепо прехранити.“ — „А је ли ти какав господар?“ упитаће га они из бербернице. „Злочест, гдје год ме види хоће да убије.“ — „До душе ја у берберници немам ништа тога, осим само што по ноћи оближем белегију (камен на чему се оштре

бритве), али ме мој газда не ћера, него и у сред по дана ходам сербез, стога волим и оно мало заитина рахат полизати, но све те твоје ђаконије.“ — „Када си луд а ти лижи, а ја одох опет благовати“ — и тако се растану.

До неколико дана ухвати се онај из бакалнице у мишарницу па га бакал избаци пред дућан и стане врућом водом парити. Њега стане цика, а када га опазе они из бербернице рећиће му. „Е да ти нијеси био лакум, но да си лиз'о белегију не би ту дошао.“

Приближежио Л. Г. Вјелокосић

КРАЉ.-СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

Из годишњег извештаја који је највреднији академичар г. Ј. Жујовић поднео Академији 22 фебруара, видели смо да је Академија више изгубила у мртвим члановима, но што је за годину дана добила од својих живих чланова. Ми смо у недоумици, да ли да поверујемо г. Жујовићу да је *смањена* државна помоћ, узрок те Академија није урадила колико је могла и желела, или је узрок оскудица ориџиналности и плодности г. г. Академичара, као што публика мисли. Свакако за Академичаре није похвално ни то, да их у раду на науци може да омете и *смањена* државна помоћ. Јадни Доситије и Вуче, како ви могосте ишта урадити без и најмање државне помоћи.

Како се овде згодно могу применити оне Хајнеове речи, којима је ондашњу француску Академију упоредио са Могуе-ом назвавши је, изложбом живих лешина. Али ми то упоређење нећемо да одобримо већ и са тога, што би онда Србија представљала живо гробље, а то за „бити имајући“ пијемонт неби било ни мало ласкаво.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Тургењев у Паланци. Познатом руском писцу Тургењеву потребно је било једном приликом мира, како би могло свршити један свој роман. Тоба ради он се крене у један миран крај Русије и дође у варошицу Л....

Он је обично у вече седао за посао те радио, па зато је преко дан — да би прекратио време — јурио по варошици, или стојао на прозору, посматрао мимопролазеће и размишљао. Паланчанима то поста сумњиво, те га гледаху некако попречно. Истина, био је лепо одевен, а имао је доста и новаца, зато се нико и не усуди да се распита ко је он. У књизи, што се записиваху странци, стојало је написано само: „Иван из Русије“.

Сви су мислили да је то име лажно.

Прођоше тако два три дана. Он је увек с вечера одлазио раније у своју собу да пише. Тек петог дана задовољио је радозналост ових добрих паланчана. Тек

што је сео за сто да једе, окупише се неки и почеше распитивати за њ: ко је, од куда је и зашто се бави ту?

— Рђаво време данас — рече му један.

Он потврди главом и поче јести.

— Допада ли вам се наша варош? — запита други.

Он одмахну главом.

— Допустите да вас запитам: чиме се ви овде занимаете?

Он опет одмахну главом.

— Да нисте дошли овде да се проведете?

— Не.

Наста једна подужа пауза па онда опет почеше питања:

— Колико се мислите још овде бавити?

Тургењев извади сахат, погледа, па дубоко уздахнувши, рече:

— Још три дана, девет сахата и 17 минута.

— И ви то баш тачно знате?

Он поглади руком своју белу, дугу косу и готово љутито узвикну:

— Ви сте ваљда слушали за нихилисте?

Завлада наједанпут страх, али ипак неки одважнији рекоше:

— Јесмо.

— Онда знајте: и ја сам нихилист. Ухватили су ме у једној завери и затворили. Осуђен сам. Судека је пресуда страшна, грозна. Осуђен сам на вечиту робију у сибирским рудницама или осмодневно прогонство овде, у Л. . . .

Нико не дисаше. На свачијем се лицу огледаше узбуђеност. Тургењев их гледаше неколико тренутака тако запрепашћене, па онда додаде:

— На жалост, сад видим да сам права будала, што сам ово последње изабрао!

И настави јести телеће печење.

Више му нису питањима додијавали.

*

Како живе Португалци. У јужној Европи мучно да има народа, који би проводио живот тако мирно и једноставно из дана у дан, — као Португалци.

Жене у тој држави поглавито се баве шивењем, зато су врло крљаве и неразвијене. Простота у обичајима и животу не даје јој прилике за велики кућевни посао. Слободно време оне употребе: или у шврљању по црквама, или у томе, што ће сести крај прозора и мо- трити мимопролазеће на улици.

Људи се не баве политиком. Сем тога, те је свет, који врло, врло мало чита. Сиромаси обично седе код куће и проводе време у празну разговор. Богаташи пак врљају сокацима, пуше цигаре и завирују по дућанима, такође беспослени.

Ту није обичај да се свет много дружи. Ако ли се где и даде случај да видите двојицу људи где иду заједно и воде међу собом разговор, онда позитивно знајте, да се препиру о томе, да ли ће се понизити цена дувану, или — о другом ком тако „важном“ питању.

*

Човек у борби са животињама за господство у органском свету Поменуто је у једном од прошлих бројева „Звезде“ колике су жртве људске пале у борби са дивљим животињама за превласт у свету. Дивљи зверови угрожавају опстанак лично; али има и других непријатеља, који му прете тиме, што уништавају средства за човеково

одржање. Стари свет није могао одолети навали мишева, који посетише и Европу узастопце за азијским дошљацима. И средњи векови беху такође немоћни да се боре с мишевима, који пратише велику сеобу народа. Пред армијама скакаваца, белих мрави (у Африци и Бразилији) човек је и дан дањи немоћан. Многа афричка племена немају жетве, јер је не могу очувати од црва, што све растење подгриза. Комарци, мушице и москити у Канади, у толикој количини врве у нос и уши, да грозје животу. Индијанци напуштају земљу од јуна до првих мразева, јер је немогућно од те навале мислити, говорити ни радити, ни дању ни ноћу. Афричка муха уједа смртно и такође расељава цела насеља. — Сем ових непријатеља и дивљег звериња на суву, има и других непријатеља човекових. То су: отровне змије, од којих у Бенгалији гине годишње преко 6000 људи; кроводилци и велике морске рибе, које траже више жртава људских од звериња. И борба с њима непрекидно траје, али човек је до сад имао мање успеха да њих савлада, него зверове на суву.

БЕЛЕШКЕ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ

— Изашло је из штампе VII коло књига Срп. Књиж. Задруге. Књиге су ове:

Житије Герасима Велика архимандрита, свеска II, за штампу приредио П. П. Ђорђевић. Цена 3 дин.

Еписке песме Јована Суботића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Љубомир Стојановић. Цена 3 дин.

Приповетке Лазе К. Лазаревића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Љубомир Јовановић. Цена 2 динара.

Горе доле по Науљу, путничке цртице др. Милана Јовановића, за штампу приредио др. Никола Вулић; предговор написао А. Гавриловић. Цена 2-50 дин.

Уједињење Немачке, написао др. Драгољуб М. Павловић. Цена 3 дин.

Векфилдсли Свештеник, написао Оливер Голдсмит, превео и предговор написао др. Љубомир Недић. Цена 2 динара.

Искрице Николе Томазеа, за штампу приредио и предговор написао Данило Петрановић. Цена 1 дин.

Сва досадања кола књига могу се добити преко повереника или непосредно од Управе Српске Књижевне Задруге, и то: I, II, III и IV по цену од 7, V, VI и VII по цену од 10, а сва кола заједно по цену од 6 динара од кола.

Повереницима и члановима Српске Књижевне Задруге у Србији. Књиге VII, кола (за г. 1898.) готове су и од 25. ов. м. почеће се разашилати повереницима у унутрашњости Србије и у Београду. Чланови из Београда, који су се претплатили непосредно код Задругине управе, нек изволе јавити садашње своје адресе или сами доћи у Задругин стан да књиге приме. — Како је у Београду штампано само 5000 комплета, моле се да што пре положи претплату они чланови, који то до сада нису учинили, како не би доцније остали без овога кола.

Садржај: „Вестик пролећа“ (песма). — „Хаџи-Калита породица“ (серијетак). — „Зимње вече“ (песма). — „Где поморанце зру“ (наставак). — „После љубави“. — „Српско народно благо“. — „Кр-Срп. Анад. Наука“. — „Занимљивости“. — „Књижевност и уметност.“

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Парна Радикална Штампарија — Уред.: Ј. М. Веселиновић